

Türk Eczacıları Birliğinin İlaç İthalatı Konusundaki Görüşleri

TÜRK ECZACILAR BİRLİĞİ
Genel Başkanı Prof. Dr. Mekin
TANKER 19.9.1985 Tarihinde
Basına Yaptığı Açıklamada
İlaç Konusunda Aşağıdaki Gö-
rüşleri Bildirdi.

x Türkiye'de üretilen ilaçların fiyatlandırılması 28.12.1984 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 84/8845 Sayılı Bakanlar Kurulu kararı uyarınca yönlendirilmektedir.

x Bu Kararnamenin uygulanması için S.S.Y. Bakanlığı daha serbest bir fiyat sistemine geçmenin hedeflerini

- o Aranan her ilacın piyasada bulunması

- o Firmalar arası rekabeti arttırmak

- o İlaç Sanayiinde yatırım hacmini arttırmak

- o Yeni ilaç çeşitlerini ve teknolojilerini araştırmak

- o Firmaların kalite kontrol sistemlerini geliştirmek

- o İlaç Sanayiini dışa açmak şeklinde saptamıştır.

x Daha serbest bir fiyat sistemine geçmenin şekil ve şartları ise,

- o Nazari maliyet yerine gerçek maliyetlerin esas alınması

- o Fiyatlandırmada net kâr sistemini uygulamak

- o Maliyet artışlarının fiyatlara zamanında yansımaları olarak belirlemiştir.

x Türk Eczacıları Birliği olarak, kararnamenin yürürlüğe girdiği günler itibariyle Bakanlığa görüşlerimiz bildirilmiş ve yeni sistemin getireceği olumsuzluklarının neler olabileceği örnekleri ile sergilenmiştir.

x Bugüne değin 28.2.1985 tarihinden başlamak üzere zamlı 14 ilaç fiyat listesi yayımlanmıştır. Bu listelerde çeşitli ilaçlara yapılan zamlar farklı dağılımlar göstermektedir. Bir defa zam alan herhangi bir ilaç olduğu gibi 2-3 kez zam alan ilaçlarda bulunmaktadır.

x İlaç fiyatlarıyla ilgili yayımlanan her liste tüketicinin sağlık giderlerine her geçen gün yeni yeni yükler bindirirken, dönemsel olmakla beraber hayati bazı ilaçların her arandığında piyasada bulunamadığı da görülmektedir.

x Türk Eczacıları Birliği'nin Eylül başında yaptığı son araştırma dar sınırlı bir lis-

te olarak hazırlanmıştır. Buna göre çeşitli psikoz tedavisinde kullanılan ve sık reçeteye yazılan 14 ilaç piyasada bulunmamakta, buna karşın bu ilaçlardan 7 sinin kimyasal eşdeği temin edilebilmektedir. Kalp ve dolaşım ilaçlarından 23 ilaç bulunmamakta 9 tanesinin muadili bulunmakta, 3 tanesi ise yetersiz olarak bulunabilmektedir. Bu örnekler çoğaltılabilir.

x Son günlerde basında da yansıdığı üzere ilacın ithalatı konusu gündeme gelmiştir. S.S.Y. Bakanlığı yetkililerinin görüşleri

o «İthal kararı, iç piyasa ile dış piyasa arasındaki fiyat hareketlerinin dengelemesi» ve

o «Rekabetçi serbest piyasa koşullarını hakim kılmak gerekçesiyle ilaç ithalinin kararlaştırılması» olarak basına yansımıştır.

x Bakanlık ilk aşamada S.S.Y. B. Hastanelerinde en çok kullanılan ilaçların ithalini tercih etmektedir.

x İthalat mekanizması özünde ilacın fiyat, piyasada bulunup bulunmama veya kalite sorununu çözemez.

x İlacın reel olarak fiyatlandırılabilmesi daha yaygın

bir kontrol mekanizmasını gerekli kılmaktadır.

x Bu mekanizmanın başında öncelikle hammadde fiyat kontrolü ve gerçek sınav maliyetleri yansıtabilecek bir fiyatlandırma sisteminin yeniden gündeme getirilmesi gerekmektedir.

x Aranılan her ilacın bulunabilmesi ise ancak generik ilaç uygulamasına geçilmesi ile olasıdır.

x İlaç fiyatları ülkemizde her zaman için kontrol altına alınabilir.

x Alınması gereken tedbirler bir öncelikler sıralaması içine konulduğunda her hangi bir zorlukta göstermemektedir.

x Bu tedbirlerin başında sanayi ölçekli üretim gerektirmeyen ve Eczanelerde Eczacılar tarafından yapılabilir ilaçların üretilmesi öncelik kazanmaktadır.

x Bir çok Avrupa ülkesinde büyük ilaç sanayi sektörleri bulunmasına karşın Eczanelerde yapılan majistral ilaçlar piyasadaki ilaçların büyük bir yekününü tutmaktadır.

x Örneğin Danimarka'da reçete ile hastaya ulaşan ilaçların % 64'ü Eczanede Eczacı tarafından yapılmakta ve

ancak % 36'sı sınıai ürün olarak hastaya yansımaktadır.

x Bu üretim biçimi ilaç fiyatlarında da büyük bir denge unsuru olmaktadır.

x 1984 yılında Amerikan İlaç Üreticileri Birliği Sağlık Bakanlığına başvurarak Eczanede ilaç üretimine sınır getirilmesini istemişlerdir. Çünkü Eczane ölçekli üretim sınıai ölçekli ilaçla fiyatla büyük oranda rekabet edebilmektedir.

x Diğer yandan gerek ilaç etken maddelerinin veya bizzat farmasötik şekil olarak ilacın kaynak ülkelerden temini döviz kurlarındaki değişkenliğe rağmen uygun bir dağıtım ağıyla tüketiciye daha ucuz ilaç intikalini sağlayabilir.

x Ayrıca hayati olmalarına karşın az tüketilen ilaçların sanayi ölçeğinde üretimi akılcı olmayıp ya ilacın bulunmaması veya çok pahalı olmasını gerektirmektedir. Bu grup ilaçlar da ithal yolu ile daha ucuza getirilebilir.

x Türk Eczacıları Birliği bu konularda kendisine düşen halk sağlığı ve mesleki tedbirlerini almış, girişimlerini son aşamalara getirmiştir.

x Bu tedbirlerin yürürlüğe gir-

mesi ile aşamalı bir zaman sürecinde Türkiye'de ilaç fiyatları tüketicinin alım gücünü sürekli zoriama ve hatta alamama sınırından uzaklaştıracak, ayrıca bulunmayan ilaçlar arandığında bir benzeri yerine bulunabilir duruma gelecektir.

x Öncelikli olarak majistral ilaç üretimine ilişkin bütün yeterli ilaç etken maddeleri Türk Eczacıları Birliği kanalıyla getirilecek doğrudan Birlik kanalı ve Eczacı Kooperatifleri aracılığıyla TEB formüllerindeki Türk farmakopesi ve Dünya farmakope standartlarına uygun 300 kalem ofisinal ilaç şekli Eczanelerde üretilmeye başlanacaktır. Bu formüllerin büyük bir kısmı piyasadaki ilaçlardan gerek tedavi ve gerekse etkinlik yönünden farklılığı olmayan ilaçlardır ve halka çok daha ucuza iletilebilecektir.

x Bu konuda alınacak tedbirler Sağlık Bakanlığı yetkilileri ile görüşülmüş ve başta Sayın Bakan olmak üzere Bakanlık ile tam mutabakat sağlanmıştır.

x İşleme, Ekim ayından başlamak üzere aşamalı bir program ile girilmesi Bakanlıkla beraber ortaklaşa bir planlama çerçevesinde düzenlenmiştir.

x Ayrıca bir çok hayati ilaç ile çok tüketimi olan bazı ilaçların kaynak ülkelerden çok daha ucuza temin edilebildiği yapılan girişimlerle kanıtlanmıştır.

x Biz Eczacılar olarak bu türden ucuz ilaçların halkımız tüketimine sunulabilmesini Bakanlıkla yapılan planla-

ma sonucunda gerçekleştirme yolundayız.

x Sağlık, bir ticaret işlemi olmadığı gibi ilaçta ekmek, su, hava gibi vazgeçilemeyen bir üründür.

x Bu bilinçle halkımız ruhsal, sosyal ve ekonomik yönden sağlıklı koşullarda yaşama-
malı yaşatılmalıdır.

Gelişmekte Olan Ülkelerde Beslenme Probleminin Çözümünde Gelişmeler

Ecz. N. Aynur ERTAŞ
Ege Üniversitesi Eczacılık Fakültesi
Araştırma Görevlisi

Tarımsal Üretimde Darboğaz

Az gelişmişliğin bir ölçüsü de bir ülkenin beslenme bakımından kendi kendine yeterli olmamasıdır. Ülkemiz henüz sanayileşmesini tamamlayamamış bir ülke olarak az gelişmiş ülkeler kategorisine sokulurken diğer taraftan beslenme açısından, gıda maddeleri üretimi bakımından kendi kendine yeterli olan hatta önemli ölçüde bunları ihraç edebilen Dünyada şanslı sayılabilecek on ülkeden biri olma niteliğine de sahiptir.

İlk tarım sayımının yapıldığı 1927 yılından bugüne kadar nüfusumuz beş misli artarken tahıl üretimimiz 25 misli, hayva nsayımız 6 misli artmıştır. Dönümde 60 kilo olan tahıl verimi dönümde 1200 kiloya yükselmiştir.*

Ancak gerekli tedbirler alın-

madığı takdirde birçok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi Türkiyemizde de gıda üretiminde yeterlilik açısından da bir dar boğaza girmemiz kaçınılmaz olabilir. Bunun ilk işaretleri de yaşadığımız son iki yılda görülmeye başlanmıştır.

Türkiye gibi gıda maddeleri üretiminde kendi kendine yeterli olupta bu özelliğini kaybetmekte olan ülkelerde bunun nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

1— Tarım kesimine yapılan devlet subvansiyonlarının azaltılıp bunun sanayi kesimine aktarılması, tarım kesiminde birim üretimi daha pahalı yaptığından üretimi olumsuz olarak etkilenmektedir. Örneğin ineğe küspe yedirip 40 litre süt alacak yerde köylü maliyeti düşük saman yedirip 5 litre süt almayı tercih etmektedir.

2— Hızlı sanayileşme kırsal

* İstatistikî bilgiler Devlet İstatistik Enstitüsünün şu yayınlarından çıkarılmıştır :

- Tarımsal Yapı ve Üretim (1873-75) Başbakanlık Devlet İstatistik Ens.
- Türkiye İstatistik Yılığ 1977 Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü
- 1927 Tarım Sayımı, Devlet İstatistik Enstitüsü
- Tarımsal Yapı ve Üretim. Devlet İstatistik Enstitüsü

tarım kesimindeki iş gücünü şehirlere, sanayi kesimine çekmekte, bu da tarımsal üretimin azalmasına neden olmaktadır.

Ancak ileri sanayi ülkelerinde görülen nüfus duraklaması veya gerilemesi ülkemiz açısından henüz söz konusu olmadığından; 1965-1975 yılları arasındaki Almanya'ya olan, olağan dışı iş göçü dışında, ülkemizdeki aşırı nüfus artışı sebebiyle, tarım kesiminden sanayi kesimine iş gücü akımı, tarımsal üretimi olumsuz etkilememiştir. Ama ilerki yıllarda bunun tarımsal üretimimize olumsuz katkısı olabileceği düşünülüp tedbir alınmalıdır.

3— Sanayi alanlarının, şehirlerin genişlemesi, sanayinin yarattığı çevre kirlenmesi tarım alanlarının azalmasına sebep olmaktadır. İzmir çevresinde hepimizin bildiği Bornova, Balçova ovalarının şehirleşme ve sanayiye feda edilişi, en verimli ovalarımızdan Menemen ovasının aynı akıbeti beklediği düşünülecek olursa, Türk Tarımı için en büyük tehlikenin, sanayi ve şehirleşme alanlarının plansız programsız tarım sahaları aleyhine gelişmesi olduğu söylenebilir. Tarım arazileri üzerinde sanayi tesislerinin kurulmasının yasaklanması buraların

şehir imar planları dışında tutulması hususunda, ulusal bir tarım kanununa çok acil ihtiyaç bulunmaktadır. İleri sanayi ülkeleri böyle bir kanuni düzenlemeyi yıllar önce yapmışlardır.

4— Dış borçlar, dış alımlar, başta petrol ürünleri ithalatının doğurduğu olağanüstü döviz ihtiyacı gelişmekte olan ülkeleri zaten kendine yetmeyen veya ancak yeterli olan gıda maddeleri ürünlerini dışa ihraç etmeye zorlamakta ve bu da, ülkelerde gıda maddelerinde aşırı fiat artışına ve eksik beslenmeye neden olmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin gıda maddeleri ithalatı her sene artmaktadır. Bunun da sebebi şüphesiz tarımsal üretimlerinin nüfus artışının gerisinde kalmasıdır. Eğer bir ülkede veya Dünyanın bir bölgesinde karşılaşılabilecek akut bir kıtlığa karşı elimizde rezerv bir gıda stoku hazır bulunduramaz isek kitlesel ölümler halinde, bunun gelecek dünya kuşaklarına karşı baş suçlusu ileri sanayi ülkeleri olacaktır. Ayrıca uluslararası bir örgütün elinde böyle bir yardım stokunun bulunması dünya gıda maddeleri pazarındaki spekülâtif artışları da önleyebilir.

1973-1975 yıllarındaki gelişmeler devamlı dış ticaret açığı veren ülkeleri dünya gıda pa-

zarlarının en büyük problemi haline getirmiştir. Bu ülkelerin enerji harcamalarına ayırdıkları döviz 10 milyar dolardan 20 milyar dolara, gıda tüketimlerini kısıtları halde gıda maddeleri ithalatına ayırdıkları döviz 4 milyar dolardan 11 milyar dolara tırmanmıştır.

Dünya Gıda Kongresinin Önerileri

1974 yılında FAO tarafından Hollanda'da düzenlenen Dünya Gıda Konferansında muhtemel olumsuz gelişmeleri önlemek amacıyla, dünya gıda tüketiminin en az % 17-18 kadarı yedek gıda stoku olarak, her ülkenin kendi kontrolünde, kitlesel açlık felaketlerine karşı hazır tutulması kararlaştırıldı. Bundan başka konferansta ülkelerin tarım ürünleri üretimindeki durumlarını, tarım ürünleri piyasasındaki dalgalanmaları takip, ortaya çıkabilecek kitlesel beslenme problemlerini zamanında teşhis ve karşı tedbirleri alabilmek için bir uluslararası haberleşme örgütünün kurulmasına da karar verilmiştir.

Dünya Gıda Teşkilatının 500.000 tonluk bir gıda rezerv stokunun uluslararası örgüt kontrolünde, muhtemel krizlere karşı hazır tutulması kararı, henüz gerçekleşebilmiş de-

ğildir. Her ülkenin belli bir rezerv gıda stokunu elinde hazır bulundurması hususu 1979 yılında Dünya Buğday Konferansında tekrar ele alınıp, görüşülmüşse de, somut bir sonuca varılamamıştır. Her iki öneride bugün aktialitesini korumaktadır. Bugün gıda maddeleri üreticisi ülkelerin elinde büyük gıda stokları birikmişse de bu Dünya Gıda Konferansında çizilen dünya gıda politikasının bir icabı olarak değil, Amerika ve Kanada gibi gıda üreticisi ve ihracatçı ülkelerin kendi iradeleri dışında oluşmuştur. Bu ülkeler istemeyerekte olsa Dünya Yedek Gıda Stoku deposu fonksiyonunu görmektedir.

Dünya çapında bir haberleşme ve kıtlık erken uyarı sisteminin kurulması ise Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyetinin birlikte çalışmayı reddetmeleri nedeniyle gerçekleşmemiştir.

Dünya Gıda Konferansında gıda maddeleri pazarlarındaki fiyat hareketlerine ilişkin olarak yapılan bir teklif de, anılmaya değer. Buna göre bir uluslararası para fonu oluşturularak, petrol ödemelerindeki kolaylıklar gibi gıda maddeleri ithalatında da kredi kolaylıkları sağlanması önerilmiştir. Bu kredi kolaylıkları bir ölçü-

de kurulması düşünölen Dünya Yedek Gıda Stokunun alternatififi olarak görölmüştür.

Az gelişmiş ölkelerin gıda açığıını kapamak için ileri sanayi ölkelerinin yaptığı gıda yardımları büyük önem kazanmaktadır. Yalnız akut kıtlık felaketleri dışında, yapılacak aşırı gıda yardımları az gelişmiş ölkelerdeki gıda maddeleri fiyatını kırıcı etkisi olur ve bununla iç üretimin azalmasına neden olması mümkündür. Yapılacak gıda yardımlarında ölkelerin iç pazarlarındaki gıda fiyat dengesinin bozulmamasına dikkat edilmelidir. Bu vesileyle şunu belirtelim ki az gelişmiş ölkelere yapılan gıda yardımı maalesef bugün 1960 yılında yapılanın yarısına inmiştir.

Az gelişmiş ölkelerin istekleri ile sanayileşmiş ölkelerin sağlamak istedikleri ödeme kolaylıkları arasında, bir uyuşma olarak Dünya Gıda Konferansında 10 milyon tonluk bir kredili tahıl satışı hedefi tespit edilmiştir. Fakat bu vakte kadar bu hedefe ulaşılmış değildir.

Eksik beslenmenin az gelişmiş ölkelerde bugünkü ulaştığı boyut, bu ölkelere gıda yardımının kapsamını alışılagelmiş ölçülerin üzerine taşırılmıştır. Yardımın amacına ulaş-

bilmesi için bunun gerçekten kitlesel açlık krizi içinde olan ölkelere kanalize edilmesi ve bu ölkelere yapılan diğer yardımların kısılmaması lazımdır. Fakat geçmişteki tecrübeler bunun gerçekleşeceği hususunda bize cesaret vermiyor.

Gıda yardımının tahıl ithalatındaki seviyesinde kalacağı varsayılırsa, Dünya Gıda Teşkilatının görüşüne göre 1980 yılından sonra az gelişmiş ölkelere yapılacak gıda yardımı gereksinimi 13 milyon ton civarında olacaktır. Bunun anlamı dünyada 300 milyondan fazla insanın açlıkla karşı karşıya kalması veya en azından eksik beslenme içinde olması demektir. Az gelişmiş ölkelerin gıda maddeleri açığıını 1/5 oranında azaltmak için, yapılması gerekli gıda yardımının 20 milyon tona yükselmesi gerektiği hesaplanmaktadır.

Toprak ve Tarım Reformu ve Gelişmiş Ölkelerden Beklenen Fedakârlıklar

Az gelişmiş ölkelerde gıda açığıını kapamak için kesin çözüm, bu ölkelerin, gıda maddeleri üretimini arttırmaktan geçer. Ancak eksik beslenmeden muzdarip bu ölkelerde, halkın satın alma gücünü yükseltmeden, sadece gıda üretimini arttırmak, problemi tek başına çözümleyici değildir. Gıda açığı olan az gelişmiş ölk-

kelerin çoğunda halkın % 70'i kırsal alanlarda yaşar ve satın alma gücü çok düşüktür. Şehirlerde yaşayan halk için ise ikili bir strateji izlenmelidir: Pazara arz edilen gıda maddeleri miktarı arttırılmalı ve halkın satın alma gücü yükseltilmelidir.

Kırsal kesimlerde gıda maddeleri açığının, eksik beslenmenin, en önemli diğer bir nedeni de halkın üretim kaynaklarının (toprak, tarım araç gereci ve diğer tarım girdileri) sınırlı olmasıdır. Bu güçlüğün bir toprak reformu ile ortadan kaldırılabileceği söylenmektedir. Latin Amerika Ülkeleri gibi geniş tarım alanlarına sahip nüfusu az ülkelerde bu çözüm, problemi çözücü bir tedbir olarak düşünülmektedir. Bu ülkelerde, toprak reformu ile tarımla uğraşan aileleri, ülkede yeterli gıda maddeleri üretimini sağlayacak şekilde, ülke düzeyine yayarak, işlenmemiş toprağın kalmamasının sağlanması önerilmektedir. Toprak reformuna karşı yapılan en büyük eleştiri; toprak mülkiyetinin eşit dağılımı ve parçalanması nedeniyle, pazar için yapılan üretimin azalması tehlikesidir. Eğer toprak reformunu destekleyici yan tedbirler alınmışsa, bu endişeler ortadan kaldırılabilir. Her şeyden önce toprak reformu ile bir kalıcı, güvenilir özel top-

rak mülkiyeti düzeni tesis edilmeli, tarıma hizmet (tarım hammaddeleri, zirai ilaçlar, tarım aletleri) sunan devlet ve özel sektör kurumları ülke düzeyinde yaygınlaştırılmalı, toprak reformuna bağlı olarak kurulacak üretici kooperatifleri, kredi kooperatifleri, pazarlama kooperatifleri devletçe kontrol edilip desteklenmelidir. Bir çok ülkede yapılan toprak reformu, bu tedbirlerle desteklenmediğinden, başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Ülkemizde birkaç defa teşebbüs edilip gerçekleşmeden kalan toprak reformu girişimi olmuştur. Ancak ülkemizin devletçe kurulup, ülke düzeyinde yaygınlaştırılan tarıma hizmet sunan devlet örgütleri ve devletçe desteklenen büyük tarım kredi ve satınalma (pazarlama) kooperatifleri ile, diğer gelişmekte olan ülkelerin çok ilersinde olduğu söylenebilir.

Tarıma elverişli toprağı az, nüfusu fazla olan Güney ve Güneydoğu Asya ülkelerinde ise toprak reformu yapma imkanı çok sınırlıdır. Bu ülkelerde gıda maddeleri açığının ancak; toprak veriminin arttırılması, topraktan yararlanma imkanının arttırılmasıyla kapatılması mümkündür. Dolayısıyla bu ülkelerde toprak reformunun tarım reformuna dönüştürülmesi gerekir. Yalnız birim üretimi arttırmak için;

kullanılacak yüksek tarım tekniğinin, fakir halk yığınlarının tarımsal üretimden tasfiyesine neden olmamalıdır. Hukuk düzeninde yapılacak değişikliklerle, topraksız köylü ailelerinin ortakçılık, kiracılık veya işçilik statülerinin, devamlı bir hukuki ilişkiye dönüştürülmesi; yani toprak malikinin bunlarla olan ortaklık, kiracılık veya hizmet sözleşmelerini istediği zaman fesh edemeyeceği bir hukuki düzenleme yapılması gerekir.

Tarımsal üretimi arttırıcı maddelerin (gübre, ilaç, makina) geniş üretici halk yığınlarının temini kolaylaştırılmaz ise, özellikle bunları sadece, büyük ziraat işletmeleri temin edebilecek durumda ise, üretimi arttırmak için yapılacak hamlelerin hedefine varması mümkün değildir. Tarım işletmelerinin çoğunluğu küçük işletme şeklindedir. Eğer bunlarında pazar için üretim yapmasını istiyorsak; bunlara da büyük tarım işletmelerinin sahip olabileceği araç ve hammadde imkanlarının yaratılması gerekir. Aynı şeyleri, tarım kesimine sağlanan kredi olanakları için de söyleyebiliriz. Eğer gittikçe artan şehir nüfusunun beslenmesini, büyük tarım işletmelerinin tekeline bırakmak istemiyorsak; küçük çiftçi dediğimiz ve üretici kesiminin çoğunluğunu

teşkil eden tarım işletmelerini, büyük işletmelerin sahip olabileceği araç ve kredi olanaklarına sahip olmasını sağlamalıyız. Ancak küçük işletmelere, aşırı bir şekilde devlet desteği sağlamak, büyük işletmelerin dengesini bozabilir; bununda tarım üretimine olumsuz etkisi kaçınılmazdır. Bu dengenin korunmasına da dikkat etmelidir.

Bir ülkedeki tarım kapasitesinden tam olarak yararlanabilmenin bir koşulu da; üretimi tahrik edici bir fiyat politikasının izlenmesidir. Dünya Gıda Teşkilatının yaptığı araştırmaya göre; az gelişmiş ülkelerdeki, yetersiz tarımsal gelişmenin son 30 yıldaki en önemli bir sebebi, hızlı bir endüstrileşmeyi sağlamak için tarım ürünleri fiyatlarının suni bir şekilde düşük tutulmasıdır.

Bu yanlış politika tarım sektörüne sermaye akımını azaltmış, dolayısıyla tarımsal üretimi olumsuz bir şekilde etkilemiştir. Sonuçta bu yalnız tarımda değil, ekonomide genel olarak gelişmeyi engelleyici bir faktör oluşturmuştur. Üretimi engelleyici, güçleştirici diğer politik nedenler; tarım ürünlerini mecburen devlet kuruluşlarına satma zorunluluğu, tarım ürünlerinde ihracat yasak ve sınırlamaları, aşırı toprak, tarım vergisi ve ni-

hayet ülke içi eşya nakliyatına devletçe konan sınırlamalardır.

Özellikle fiatları üretimi engelleyecek şekilde düşük tutmak, uzun vadede korunmak istenen şehirdeki tüketicinin aleyhine olmaktadır. Çünkü üretim düşüklüğü nedeniyle pazara arz edilen ürünlerin azalması, kaçınılmaz bir biçimde fiatlarda arzulanmayan tırmanışlara yol açar. Eğer bu artış devletin fiat kontrolü ile, suni bir şekilde engellenmeye çalışılırsa, karaborsa yaratılmış olur.

Az gelişmiş ülkelerde eksik beslenme kriz teşkil edecek boyutlara ulaşırken, eksik beslenenlerin yarısının kırsal kesimlerde yaşadığı görülmektedir. Eğer plansız şehirleşme devam ederse, bu tablo daha da dramatikleşecektir. Büyük şehirlerin gecekondu semtlerinde yaşayan, çoğunluğu işsiz olan halk yığınlarının, ekonomik üretim dolaşımına entegrasyonu ve bunların kendi ihtiyaçlarını karşılayacak gelir seviyelerine ulaşması, ekonomik gelişme politikasının en güç görevidir. Şehirlerdeki çeşitli sosyal yardım ve düşük gıda maddeleri fiatları ile eksik beslenme ile mücadele stratejisi, kırsal kesimde geçimini sağlayamayan, sayısı gittikçe artan nüfusun kurtuluşu, şe-

hirlere göçte aramaya başlamasına yol açar. Bu sebeple sanayi kesiminde ek istihdam imkanları yaratmadan, köyden şehire göçe yol açabilecek sosyal politikalarından kaçınılmalıdır. Aksi takdirde, ortaya çıkabilecek sosyal problemleri anlatmak bu yazımızın boyutlarını aşmaktadır. Az gelişmiş ülkelerin bu çıkmaza düşmelerini önlemek için sanayileşmede emeği yoğun yatırımlara ağırlık vermeleri, tarımda büyük işsizler ordusu yaratabilecek aşırı makinalaşmadan kaçınmaları sağlık verilmektedir.

Sonuç Olarak

Az gelişmiş ülkelerin gıda sorunlarının çözümü; sanayileşmiş ülkelerin fedakârlık ve katkılarıyla mümkündür. Sanayileşmiş ülkelerin bu yardımları her türlü ideolojik ayırım ve mücadelelerin dışında olmalıdır. Bu sebeple; bir ülkeye yapılan tarımsal yardımların, tarım ürünleri satışının, bir takım ideolojik düşüncelerle engellenmesi, bir ülkedeki insanların kitlesel açlığa mahkûm edilmesinin, her türlü dini inanca ters düştüğü gibi, tüm ülkelerde geçerli olabilecek universal bir ahlâk anlayışına da ters düşeceği inancındayım.

Az gelişmiş ülkeler gıda

maddeleri bakımından kendi kendine yeterli hale geirmek istiyorlarsa; üretim yapılarında kurumsal değişiklikler yapmalıdırlar. Sefalet ve açlık içinde bulunan dünya halk kitleleri, üretken ve kendi temel ihtiyaçlarını karşılayacak bir gelir düzeyine ulaştırılmalıdır. Tarımsal üretim artırılrsa bile, eğer halkın alım gücü yükseltilemezse, kitlelerin açlık problemlerine çare bulunmuş olmaz. Alınacak ekonomik tedbirlerin halkın kaldırılabileceği nitelikte olması, sanayileşmenin tarım alanlarının küçülmesine ve tarımsal üretimin azalmasına yol açması, mutlak suretle önlenmelidir.

Kitlesel beslenme yalnız bir sağlık problemi olarak görülmemelidir. İyi beslenmenin toplumun her alanındaki kültürel ve sosyal gelişmesiyle de çok yakın ilgisi vardır. Sağlam kafa, sağlam vücutta olur öz deyişi bunu anlatmak için söylenmiştir.

KAYNAKLAR

- AKDOĞAN F. : Planlı Dönemde Gıda Sanayinin Durumu ve Anaprobemleri. Türkiye II. Gıda Kongresi, 1980, Ankara, sh: 77
- ALPAR C. : Gıda Sanayi, Az Gelişmiş Ülkeler ve Çok Uluslu Şirketler. Gıda Dergisi 3, Gıda Semineri için özel sayı, 1979, sh: 22
- BORANCILI S. : Gıda Sanayinde Temel Sorunlar ve Çözüm Yolları. Gıda Dergisi, 1982, sayı 3
- GÜRARDA-ELGİN : Gıda Üretiminin Artırılması ve Dış Satım Olanaklarının İrdelenmesi. Türkiye II. Gıda Kongresi, sh: 41, 1980, Ankara
- HALKMAN K. : Gıda Üretiminin Artırılması ve Dış Satım Olanaklarının İrdelenmesi. Türkiye II. Gıda Kongresi, sh: 21, 1980, Ankara
- KÖKSAL O. : Dünyada Gıda Üretim-Tüketim İlişkisi ve Geleceği. Türkiye II. Gıda Kongresi, sh. 63, Ankara, 1980
- TÜZÜN T. : I. Planlı Dönemde Gıda Üretiminin Yönlendirilmesi, Gıda Dergisi, 3, Gıda Semineri Özel Sayısı, 1969, sh: 26